

דוח מבקר המדינה | שבט התשפ"ד | ינואר 2024

חברת נתיבי הגז הטבעי לישראל

**חברת נתיבי הגז
הטבעי לישראל -
ביקורת פיננסית
והיבטים שונים
הנוגעים לפעילות
החברה**

חברת נתיבי הגז הטבעי לישראל - ביקורת פיננסית והיבטים שונים הנוגעים לפעילות החברה

רקע

חברת נתיבי הגז הטבעי לישראל בע"מ (נתג"ז או החברה) התאגדה בישראל בשנת 2003 כחברה ממשלתית בבעלות מלאה של מדינת ישראל, בהתאם להחלטת הממשלה 649. ב-2004 הוענק לה רישיון (שהוארך ב-2005 עד שנת 2034) להקמה ולהפעלה של מערכת הולכת גז טבעי¹ לפי חוק משק הגז הטבעי, התשס"ב-2002, והיא החלה לפעול בשנת 2004. החברה היא מונופול טבעי בשוק הולכת הגז בישראל. נתג"ז כפופה לשני מאסדרים: המאסדר בתחום הגז הטבעי הוא משרד האנרגיה והתשתיות, הפועל מבחינה זו דרך רשות הגז הטבעי. המאסדר האחר הוא רשות החברות הממשלתיות, המאסדרת את כלל החברות הממשלתיות. בשנת 2022 העסיקה החברה כ-150 עובדים. מערכת ההולכה שהקימה החברה כוללת ארבעה מרכיבים עיקריים: (א) שלוש תחנות לקבלת הגז מספקי הגז; (ב) צנרת יבשתית וימית; (ג) תחנות PRMS²; (ד) תחנות הגפה³. בהתאם להוראות הרישיון, החברה אחראית לתפעול המערכת ולתחזוקתה השוטפת. מערכת ההולכה של גז טבעי מתפרסת מהיישוב ציפורית שבצפון ועד סדום בדרום. אורך צנרת הולכת הגז הוא כ-830 ק"מ (נכון לשנת 2021). החברה מוליכה גז טבעי ל-41 לקוחות שונים, ובכללם לקוחות שמייצאים גז למצרים וירדן וכן ל-50 תחנות PRMS, המשמשות לחיבור לקוחות למערכת ההולכה.

- 1 גז טבעי, בדומה לנפט ולפחם, הוא מקור אנרגיה שמקורו בדלק מאובנים (Fossil Fuel) ונמצא במאגרים בבטן האדמה. המרכיב העיקרי בגז הטבעי הוא המתאן (CH₄) שהוא גז דליק. זאת לעומת גפ"מ ("גז ביסול"), שהוא תוצר של זיקוק נפט.
- 2 מתקן PRMS - מתקן להפחתת לחץ ומדידה של גז טבעי (Pressure Reduction & Metering Station).
- 3 תחנת הגפה - תחנה המשמשת לתפעול המערכת ולבקרה עליה ולבידוד מקטעים בעת חירום (Block Valve Station).

נתוני מפתח

**כ-200
מיליון ש"ח**

ההפסד למדינה בשל הקטנת מס החברות בשנים 2018 - 2022, בגין פחת מואץ בסך 863 מיליון ש"ח שנדרש ביתר כתוצאה מאי-הארכת הרישיון

0 ש"ח

סכום הדיבידנד שחולק מאז הקמת נתג"ז מ-2004 ועד שנת 2022. בשנת 2022 הכריזה החברה, לראשונה מאז היווסדה, על חלוקת דיבידנד למדינה בסכום של 80 מיליון ש"ח. סכום זה טרם חולק

**52.5%;
25.1%**

שיעור הרווח התפעולי והרווח הנקי ב-2021. שיעור הרווח הנקי הממוצע בחברה (16%) במשך שנים גבוה ביחס לחברות תשתית אחרות שהן מונופול בתחומן (תש"א [תשתיות אנרגייה בע"מ] - 15%; מקורות - 4%; ממוצע חברות זרות - 6%)

**1,005
מיליון ש"ח**

הכנסות נתג"ז ב-2021, 64% מהן מהשוק בישראל, 23% מיצוא למצרים ו-13% מיצוא לירדן

17%

שיעור ההפחתה בתעריף החברה שקבעה מועצת הגז החל בשנת 2022. ובכלל זה ירידה של כ-7% בתעריף של לקוחות החברה, והיתרה בשיעור 10% מועברת לתעריף מערכתי לניהול רשות הגז הטבעי

**60
מיליון ש"ח**

העלייה בתקציב פרויקט הקו הימי אשדוד-אשקלון לאחר השלמת המכרזים. מועד הסיום נדחה מאפריל 2023 ועד ינואר 2014 (לא סופי)

**346
מיליון ש"ח**

החלק של נתג"ז (43%) במימון הקו הימי אשדוד-אשקלון (מתוך 796 מיליון ש"ח)

כ-14 שנים

חלפו מאז התקבלה החלטת שר האנרגייה והתשתיות דאז (2009) לגבש תוכנית אב לפיתוח משק האנרגייה, אך תוכנית האב טרם גובשה

פעולות הביקורת

בחודשים אוגוסט 2022 - ינואר 2023 עשה משרד מבקר המדינה ביקורת בנושאים פיננסיים הקשורים בחברה. הביקורת התמקדה בנושאים אלה: הצגת הדוחות הכספיים לשנים 2019 - 2021; היחסים הפיננסיים והכלכליים; סעיפים מהותיים מן המאזן ומדוח הרווח וההפסד; עבודת רואה החשבון המבקר; סוגיות בנושאי ממשל תאגידי. הביקורת נעשתה בחברת נתג"ז, ברשות הגז הטבעי, במשרד האנרגיה והתשתיות וברשות החברות הממשלתיות. בדיקות השלמה נעשו בחברת החשמל לישראל (חח"י) ובחברת נגה בע"מ.

תמונת המצב העולה מן הביקורת

יחסים פיננסיים - חברת נתג"ז היא מונופול טבעי בשוק הולכת הגז בישראל. שיעורי רווח גבוהים מדי של מונופול עלולים לבוא על חשבון העודף לצרכן [רווחים עודפים של מונופול שמשקפים מצב בו הצרכנים שילמו מחיר גבוה מדי עבור השירות] ולהקשות עליו את ההתמודדות עם יוקר המחיה. שיעור הרווח הנקי הממוצע לשנים 2019 - 2021 של נתג"ז (16%) היה גדול פי ארבעה מחברת מקורות (4%) ופי 2.67 מממוצע החברות הזרות⁴ (6%), והיה דומה לשיעור הרווח הנקי של תש"א (15%); שיעור הרווח התפעולי של חברת נתג"ז עלה מ-36% ב-2019 ל-52% ב-2021, והיה גבוה משמעותית משיעור הרווח התפעולי של שתי חברות התשתית הממשלתיות האחרות המהוות מונופול בתחומן - תש"א ומקורות בכל אחת מהשנים 2019 - 2021 (20% בממוצע ב-2021), כל זאת לעומת 14% בחברות השוואה הזרות. שיעור מדד ה-EBITDA מהכנסות נתג"ז בשנים 2019 - 2021 עמד בממוצע על 88%, שיעור הגדול פי שלושה מחברות השוואה (27%) בין היתר בשל אי-עדכון התעריפים של נתג"ז כלפי מטה עד סוף 2021, והוא צפוי לרדת בשנת 2022 בשל החלטת רשות הגז הטבעי להוריד את התעריפים בשיעור של כ-17%, ובכלל זה ירידה של כ-7% בתעריף של לקוחות החברה, והיתרה בשיעור 10% מועברת לתעריף מערכתי לניהול רשות הגז הטבעי.

אי-הארכת רישיון נתג"ז ב-15 שנים - בשנת 2017 פורסם דוח מסכם בנושא חיזוק ההון העצמי של נתג"ז ("מתווה עיבוי ההון") שנועד להעלות את יחס ההון העצמי למאזן מ-14% בשנת 2016 ל-20% בשנת 2022, ובכך להבטיח גיוסים עתידיים ואת המשך תוכנית הפיתוח של החברה. כדי להשיג את יעד המינוף הומלץ בין היתר להאריך את הרישיון של נתג"ז להקמה ולהפעלה של מערכת הולכת גז טבעי ב-15 שנה עד לשנת 2049. בביקורת עלה כי הארכת רישיון נתג"ז ב-15 שנים עד שנת 2049 לא בוצעה. הגם שמתווה עיבוי ההון נחתם

Enbridge, Plains All American Pipeline, Kinder Morgan, Enlink, Pembina Pipeline Corp, Oneok 4

ב-2017, רק בשנת 2020 הכינה רשות הגז הטבעי טיוטת תזכיר לשינוי חוק משק הגז הטבעי, וזו לא הוגשה לאישור הכנסת בשל חילופי הממשלות.

אי-הארכת הרישיון גרמה ועלולה לגרום להשלכות האלה:

- בשנים 2018 - 2022 לדחיית תשלום מיסים לאוצר המדינה בשל קיטון תשלומי מס החברות של נתג"ז בכ-200 מיליון ש"ח ולקיטון ברווחים המדווחים של החברה בכ-863 מיליון ש"ח כתוצאה מרישום הוצאות כפחת מואץ.
- להערכת החברה, אי-הארכת הרישיון (בהנחה של רווח הנקי של כ-7.5% מתוך הפעילות) בשנים 2024 - 2049, על בסיס הוצאות תפעול של כ-120 מיליון ש"ח לשנה, תגרום לחברה לאובדן רווחיות של כ-9 מיליון ש"ח כל שנה ושל כ-135 מיליון ש"ח עד 2049.
- נוסחת התעריף מעניקה לנתג"ז החזר מלא על גובה החזר קרן החוב. משמע שככל שיעלה החזר הקרן בשנים שנתרו עד למועד פקיעת הרישיון בשנת 2034, הדבר עלול לעלות את התעריף ללקוחות החברה, וזאת כדי שהחברה תעמוד בהתחייבויותיה. דבר זה ישפיע בין היתר על מחירי הולכת הגז הטבעי ובמשתמע על יוקר המחיה.
- לקראת מועד פקיעת הרישיון נתג"ז צפויה לבצע רק השקעות הכרחיות במערכת, דבר שעלול לגרום נזק לצמיחת החברה ולתפעולה.

התנגשות אינטרסים של מאסדרי נתג"ז והשפעתה על חלוקת דיבידנד - מאז הקמת נתג"ז בשנת 2004 ועד למועד סיום הביקורת לא חילקה נתג"ז דיבידנד למדינה. עלה כי לכל מאסדר מטרות שונות, כך שיוצא שדרכי הפעולה של המאסדרים להשגת מטרותיהם השונות עלולות להביא אותם לפעולות מנוגדות. בעוד שרשות החברות הממשלתיות פועלת להשיא את התשואה על ההון באמצעות חלוקה של דיבידנד ברמה נאותה, משרד האנרגיה והתשתיות, הקובע את התעריף שמשפיע על האפשרות לחלוקת דיבידנד (התשואה על ההון), אינו רואה חלוקת דיבידנד על ידי נתג"ז כאפשרית, גם לא בטווח הארוך. מצב זה הביא למחלוקת בין רשות החברות הממשלתיות לבין רשות הגז הטבעי בנוגע להחלטת דירקטוריון החברה על חלוקת דיבידנד בהיקף של 80 מיליון ש"ח בשנת 2022. במועד סיום הביקורת רשות החברות הממשלתיות טרם אישרה את חלוקת הדיבידנד כי שר האוצר ואחר כך השר הממונה על רשות החברות הממשלתיות הנחו את הרשות להשהות את גביית התשלום למדינה עד לגיבוש מדיניותם בנושא זה.

סדר קדימות באספקת גז טבעי - במועד סיום הביקורת אספקת הגז של המדינה מתבצעת משלושה מאגרי גז: תמר, לווייתן וכריש. אספקת גז תלויה, בין היתר, בקוטר הצינור שמוביל את הגז לצרכנים ובכמות הגז שמספקים ספקי הגז. הגז המופק בתמר וכריש מיועד ברובו למשק המקומי, ואילו הגז המופק מלווייתן מיועד ברובו ליצוא. ההסכם של נתג"ז עם לקוחותיה אינו מאפשר לה לתעדף לקוחות מקומיים לעומת לקוחות יצוא, ולכן קיים חשש שהפסקת אספקת הגז מתמר עקב תחזוקה או אירוע אחר עלולה ליצור מחסור בגז במשק המקומי ולשבש את פעילות המשק, ובכלל זה את ייצור החשמל - הן ברמה היומית והן ברמה השעתית (גאות ושפל בייצור החשמל). התוצאה מכך היא הפעלת תחנות כוח פחמיות או שימוש בסולר, שעולים למשק יותר מהשימוש בגז וגורמים לנזק סביבתי רב יותר.

תוכנית אב למשק האנרגייה ולמשק הגז הטבעי - במועד סיום הביקורת אין לרשות הגז הטבעי תוכנית אב למשק הגז הטבעי. משמע שבין היתר אין לרשות חזון, מטרות ויעדים לגבי משק הגז הטבעי וחברת נתג"ז. היעדר תוכנית כזו עלול לפגוע, בין השאר, בנייתוח צורכי משק הדלק, בפיתוח תשתיות דלק ובאספקה אמינה של דלקים לצרכנים חיוניים בשעת חירום ובהיבטים אלו של משק הגז הטבעי. היעדר תוכנית אב גם מצמצם את יכולתם של גופי התכנון (כגון מינהל התכנון, רשויות מקומיות והמשרד להגנת הסביבה) לקבל החלטות המאזנות בין צורכי משק הגז הטבעי לבין צרכים של תשתיות ותעשיות אחרות, צרכים סביבתיים, צורכי האוכלוסייה וצרכים עירוניים.

הקו הימי אשדוד-אשקלון: קבלת ההחלטה במועצת הגז - ב-2021 התקשרה נתג"ז עם חברת שברון מדיטרניאן בע"מ בהסכם לאספקת שירותי הולכה לצורך הזרמת גז טבעי ממאגר לויתן וממאגר תמר באשדוד אל נקודת הקבלה של EMG באשקלון⁵ ליצוא למצרים. בפרוטוקולים של המועצה לגבי ההחלטה על הקמת הקו הימי אשדוד-אשקלון אין פירוט של דיוני המועצה. עוד נמצא כי החלטת המועצה 3/2020 אימצה במלואה את המלצת חוות הדעת ההנדסית של רשות הגז הטבעי לעניין מימון בניית המקטע הימי והחליטה על חלוקת המימון (העלויות) בין נתג"ז (43.5%) לבין היצואן (56.5%), משמע הוחלט לממן בכ-400 מיליון ש"ח את בניית הקו מכספי נתג"ז. עלויות אלה יועמסו על בסיס התעריף והדבר עלול לייקר את התעריף של נתג"ז. כמו כן, לא נמצא בפרוטוקול הישיבה אזכור או דיון לגבי סימולציות, תרחישים או נתונים שהציגה נתג"ז. עוד נמצא כי במועד קבלת החלטה 3/2020 היה הרכב חסר של המועצה, שכן שלא בהתאם לנדרש בחוק, שיכהנו בה חמישה חברים ובהם שני נציגי ציבור, כיהנו בה שלושה חברים בלבד, אף לא אחד מהם נציג ציבור: מנהל רשות הגז הטבעי, נציג שר האנרגייה והתשתיות ונציג שר האוצר.

הקו הימי אשדוד-אשקלון: לוחות זמנים ותקציב ביצוע הפרויקט החל בנובמבר 2021. העיכוב בביצוע פרויקט הקו הימי אשדוד-אשקלון נוצר בשל עיכובים רבים בעבודה מול קצא"א ובשל תקלה תפעולית באוניית הסמינול Seminole האחראית להנחת הצנרת. לאחר השלמת המכרזים גדל תקציב הפרויקט בכ-60 מלש"ח, ומועד הסיום שלו נדחה מאפריל 2023 לינואר 2024 (לא סופי).

מוכנות לאירועי רעידות אדמה וחירום - נמצא כי עד מועד סיום הביקורת לא הסתיים העדכון של דוח המכון הגיאולוגי על השפעת תרחישי רעידות אדמה על רשת הולכת הגז אשר הוזמן בשנת 2020 (אורך קוויים - 564 ק"מ), וכי הדוח האחרון הוכן בשנת 2012 (אורך קוויים - 168 ק"מ). המכון הגיאולוגי מסר בנובמבר 2022 כי המכון הריץ תרחישי רעידות אדמה על אתרים ועל מיקום קווי הולכה עבור גז ונפט, כפי שמסר משרד האנרגייה והתשתיות, אך המשרד לא הגדיר אילו תרחישים ספציפיים של רעידות אדמה בכוונתו לבדוק ולא העביר למכון מידע לגבי עקומות השבירות של הצנרת (גרף המתאר את העמידות של הצנרת כתלות בתנודת הקרקע). לכן נכון לנובמבר 2022 המכון הפסיק את עדכון הדוח.

אחסון גז יבשתי - עלה כי מאז 2012 ועד מועד סיום הביקורת הנחתה רשות הגז את נתג"ז פעמים אחדות לבצע בחינה כלכלית של חלופות לאחסון יבשתי של גז טבעי ואלו נבחנו

5 בעבר חברת EMG הפעילה קו ייבוא גז טבעי ממצרים לישראל. היום התשתיות באשקלון משמשות את היצוא של הגז הטבעי מישראל למצרים.

על ידה. כמו כן, רשות הגז הנחתה את נתג"ז במהלך 2022 לקדם עריכת ניסוי בראש זוהר. עם זאת, רשות הגז לא קיבלה החלטה בנושא, בין היתר בשל העלויות הגבוהות, ולא סיימה את תהליך הכנתו של מסמך עקרונות מפורט לגיבוש מדיניות לאחסון יבשתי של גז טבעי. במועד סיום הביקורת אין לרשות הגז מסמכי מדיניות ועקרונות לאחסון גז טבעי יבשתי.

תקופת כהונה של רואה החשבון המבקר - על נתג"ז חלים כללי החברות הממשלתיות (מינוי הואי חשבון ושכרם), התשנ"ד-1994. בכללים נקבע כי התקופה הכוללת של מינוי רואה חשבון מבקר לא תהיה יותר משש שנים רצופות. עם זאת, רואה החשבון המבקר של החברה מכהן כבר יותר מ-18 שנה מאז מונה לתפקידו בשנת 2004.

יו"ר דירקטוריון ואיוש דירקטוריון החברה - במשך כתשעה חודשים (מספטמבר 2021 עד פברואר 2022 ומינואר 2021 עד מאי 2021) לא היה לחברה יו"ר דירקטוריון קבוע. תקנון החברה קובע כי בדירקטוריון יכהנו 3 עד 9 דירקטורים ומתוכם שניים יהיו דירקטורים חיצוניים. בחלק משנת 2020 כיהנו בדירקטוריון ארבעה דירקטורים, ובחלק משנת 2021 שלושה דירקטורים. עוד עולה כי במשך כחמישה חודשים (מ-29.8.21 עד 1.2.22) היו בדירקטוריון פחות משני דירקטורים חיצוניים.

ייצוג הולם של נשים בדירקטוריון - למעט החודשים אפריל-ספטמבר 2021, בשנים 2019 - 2022 לא היה בדירקטוריון נתג"ז ייצוג הולם של נשים בהתאם לחוק החברות הממשלתיות ולהנחיית היועץ המשפטי לממשלה, ובספטמבר 2022 ארבעה מששת הדירקטורים המכהנים היו גברים לעומת היעד של 50% נשים.

קוד אתי - עד ספטמבר 2022 היה בנתג"ז קוד אתי. באותו המועד, לאחר בחינה מעמיקה של קודים אתיים של חברות מסוגים שונים ובעלות ערכים שונים ומיפוי ערכי הליבה וגיבוש החזון, כתבה החברה קוד אתי חדש ומעודכן. הקוד האתי החדש מייצג את ערכי החברה הנורמטיביים שלאורם היא פועלת ומושתת על חוקים, תקנות ונהלים שלהם היא מחויבת.

עיקרי המלצות הביקורת

 מוצע כי רשות החברות הממשלתיות תבחן את שיעורי הרווחיות של החברות הממשלתיות שהן מונופול ואת השפעת התעריפים שנקבעו להן גם על יוקר המחיה בישראל, בשים לב לצורך לשמור על יציבות החברות ועל עמידתן לטווח הקצר והארוך במחויבותן. עוד מומלץ כי רשות הגז הטבעי ורשות החברות הממשלתיות יקיימו שולחן עגול כדי לטייב את פעילות האסדרה, להקטין את המחלוקות בניהול החברה ולאזן בין האינטרסים של המאסדרים, באופן שהחברה תעמוד במחויבותיה ובתפקידיה לפיתוח משק הגז על פי דרישות רשות הגז הטבעי והאינטרס להזיל את התעריף, וגם תחלק דיבידנד למדינה כבעל מניות, על פי המקובל בשוק ועל פי דרישת רשות החברות, כתשואה לבעלים (לציבור) על ההשקעה בפיתוח החברה. במקרה של מחלוקת לגבי חלוקת הדיבידנד, על המאסדרים להביא המחלוקת לאישור הממשלה, וזאת בהתאם לחוק החברות הממשלתיות.

על משרד האנרגייה והתשתיות לקדם תיקון לחוק משק הגז הטבעי במטרה לאפשר את הארכת רישיון נתג"ז ב-15 שנים כך שיחול עד שנת 2049, וזאת בהתאם לסיכום הוועדה לעיבוי ההון (שהיו חברים בה: משרד האנרגייה והתשתיות, משרד האוצר, רשות החברות הממשלתיות ורשות הגז הטבעי). אם יוארך הרישיון יהיה בכך כדי לשפר את היכולת של החברה לפעול לאחר הורדת התעריף (קיטון בהכנסות) בכ-17%, לסייע לה לשרת את חובותיה ולאפשר לה לשלם דיבידנד למדינת ישראל כתשואה לבעלים על ההשקעות בחברה.

גז טבעי חשוב למשק וכן ליצואנים של הגז. מומלץ שמשרד האנרגייה והתשתיות יקבע סדרי עדיפויות בין אספקת הגז למשק המקומי וליצוא, תוך תיאום בין המאסדרים השונים (רשות הגז הטבעי, הממונה על ענייני הנפט שבמשרד האנרגייה והתשתיות, וחברת נגה המנהלת את רשת החשמל הארצית) ויצירת סט כללים סדור למקרים שונים. כמו כן, על משרד האנרגייה והתשתיות להשלים את הכנתה של תוכנית האב למשק האנרגייה עם חזון, מטרות ויעדים, ובכלל זה הפרק על משק הגז הטבעי.

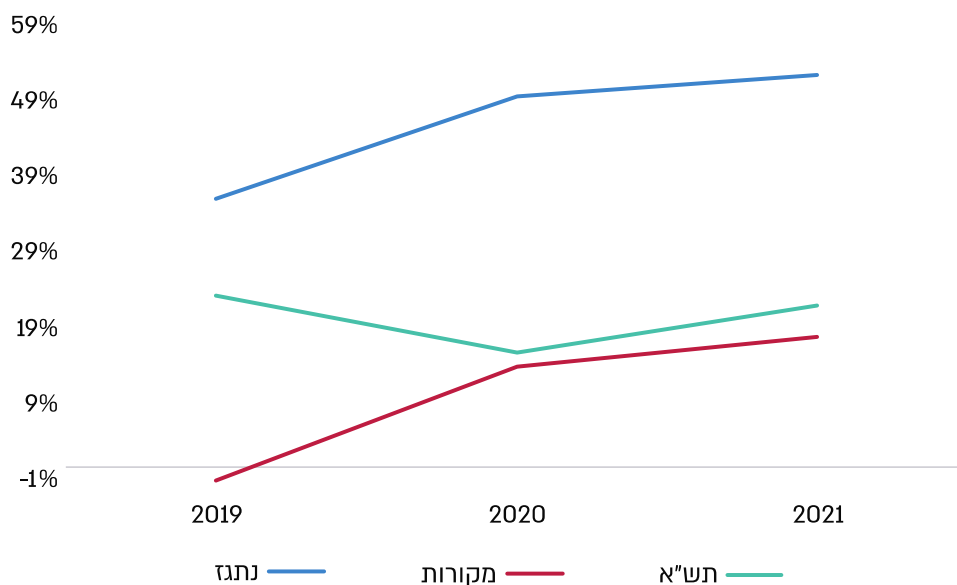
על רשות הגז הטבעי לסיים את בחינת הכדאיות של אחסון יבשתי של גז טבעי ולפעול למול משרד האנרגייה והתשתיות לקבלת החלטה בדבר הקמתו של מאגר אחסון תפעולי או אסטרטגי של גז לעת שגרה ולעת חירום ובהתאם לפעול להקימו, בהתחשב בכך שלפי דוח שהכינה רשות הגז הטבעי בשנת 2022 די בשני מימושים של המאגר בעיתות חירום לשם החזר ההשקעה (לפני עלויות התפעול השוטף). מומלץ כי משרד האנרגייה והתשתיות ורשות הגז הטבעי יוועצו עם חברת נגה בקשר להקמתו של מאגר האחסון היבשתי.

מוצע כי נתג"ז ורשות הגז הטבעי יפעלו להסרת החסמים ולקידום הפרויקט הימי כדי שהנחת קו אשדוד-אשקלון תסתיים בהקדם האפשרי. עיכוב בהנחת הקו הימי אשדוד-אשקלון מעכב גם את הגידול הפוטנציאלי ביצוא הגז בשנים אחדות, וצפוי לגרום נזק לחברה ולאוצר המדינה בשל אי-קבלת מיסים (מס חברות, היטל על רווחי נפט).

על רשות החברות הממשלתיות, שר האנרגייה והתשתיות ושר האוצר לפעול מבעוד מועד למינוי דירקטורים לנתג"ז סמוך למועד סיום כהונתם של הדירקטורים. עוד מוצע לרשות החברות הממשלתיות לבצע עבודת מטה מקצועית, בשיתוף משרד המשפטים - מחלקת ייעוץ וחקיקה (משפט ציבורי-מינהלי), ובה יבחנו את האפשרות שהשרים האחראיים לחברות ממשלתיות יבחרו יותר דירקטורים מהמספר שנקבע בתקן של הדירקטוריון, וכי חלק מהדירקטורים שנבחרו תוך חריגה מהתקן ישמשו עתודה לדירקטוריון; ואם פוקעת כהונתו של דירקטור או שדירקטור מתפטר, ניתן יהיה למנות את אחד המחליפים בהליך מקוצר לדירקטור בחברה. כן מוצע כי עבודת המטה תכלול בחינת חלופות למניעת מצבים בהם לא מאוישים תפקידי יו"ר דירקטוריון ודירקטורים שפגה תקופת כהונתם ובהתאם לאסדר נושא זה. כמו כן, על שר האנרגייה והתשתיות ושר האוצר, באמצעות רשות החברות לפעול לייצוג הולם של נשים בדירקטוריון של החברה בהתאם לנדרש לפי חוק החברות הממשלתיות והנחיות היועץ המשפטי לממשלה, ועל שר האנרגייה והשר הממונה על רשות החברות באמצעות רשות החברות הממשלתיות לפעול לכך שבכל עת יכהנו בדירקטוריון החברה יו"ר ודירקטורים חיצוניים במספר הקבוע בחוק.

**שיעור הרווח התפעולי בנתג"ז ובחברות תשתית ממשלתיות
אחרות, 2019 - 2021 (באחוזים)**

על פי נתוני תש"א, מקורות ונתג"ז, בעיבוד משרד מבקר המדינה.

סיכום

חברת נתג"ז היא מונופול טבעי בשוק הולכת הגז בישראל. החברה הקימה את צנרת ההולכה של הגז הטבעי (כ-800 ק"מ), והיא מזרימה דרכו את הגז ללקוחות ראשיים ברחבי הארץ. שיעור הרווח הנקי בחברה (16%) במשך שנים גבוה ביחס לחברות תשתית בארץ (תש"א - 15%; מקורות - 4% ממוצע חברות זרות - 6%), והיא איתנה מבחינה פיננסית אף על פי שהיא ממונפת יותר מחברות בענף.

הביקורת העלתה כי הארכת רישיון נתג"ז ב-15 שנים עד שנת 2049 (המלצת מתווה ההון) לא בוצעה. לעובדה זו היו תוצאות שליליות הן מבחינת נתג"ז והן מבחינת המדינה. בין השאר, הדבר גרם (בשנים 2018 - 2022) לדחיית תשלום מיסים לאוצר המדינה בשל קיטון תשלומי מס החברות של נתג"ז בכ-200 מיליון ש"ח; וגרם בין היתר לקיטון ברווחים המדווחים של החברה בכ-863 מיליון ש"ח כתוצאה מרישום הוצאות כפחת מואץ. מומלץ כי רשות הגז הטבעי שבמשרד האנרגייה והתשתיות, משרד האוצר ורשות החברות הממשלתיות יפעלו להאריך את תוקף הרישיון של החברה, יבחנו מדי שנה את תעריפי החברה ואת השפעתם על יוקר המחיה וכן יפעלו להסדיר את חלוקת הדיבידנד מהחברה למדינת ישראל כתשואה על השקעתה. עוד מומלץ כי משרד האנרגייה והתשתיות יקבל החלטה על אחסון תפעולי ואסטרטגי של גז טבעי לעת שגרה ולעת חירום.

אומנם לפי התוכניות של משרדי הממשלה והחלטות ממשלה שהתקבלו השימוש בדלקים פוסיליים ובגז טבעי אמור לקטון בשל המעבר לאנרגיות מתחדשות בעשורים הבאים, ועם זאת השימוש בגז טבעי בעשורים הקרובים הוא אסטרטגי למדינת ישראל. על כן, מומלץ כי משרד האנרגייה והתשתיות יפעל להסדיר את עתידה של החברה במסגרת הארכת הרישיון ולגבש תוכנית אב למשק האנרגייה.

